

Eindrapportage

Sociaal culturele voorziening Soesterberg:

“Besluitvorming onder de loep”

Onderzoek naar de onderbouwing en besluitvorming

Rekenkamercommissie Soest

9 april 2015

Sociaal culturele voorziening Soesterberg: “Besluitvorming onder de loep”

Onderzoek naar onderbouwing en besluitvorming

Inhoud	Pagina
1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doel en onderzoeksvragen	1
1.3 Aanpak van het onderzoek	2
1.4 Leeswijzer	2
1.5 Status van deze rapportage	3
2. De inhoud van het SCV-project en typering van Soesterberg	4
2.1 Inleiding	4
2.2 De kern van de SCV	4
2.3 Typering Soesterberg	6
3. Reconstructie van het SCV-project	8
3.1 Inleiding	8
3.2 De aanloop	8
3.3 Start van het SCV-project	9
3.4 De opties voor de locatie van de SCV	11
3.5 De raadsvergaderingen	13
3.6 Verkiezingen en verzoek aan de Rekenkamercommissie	17
4. Conclusies	19
4.1 Inleiding	19
4.2 De conclusies per onderzoeksvraag	19
4.3. Algehele conclusies	21

BIJLAGEN

- 1 Geraadpleegde bronnen
- 2 Geïnterviewde personen
- 3 Bestuurlijke reactie College van B en W

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De ontwikkeling van een sociaal culturele voorziening (SCV) in Soesterberg is een project dat gekenmerkt wordt door diverse politieke discussies in de gemeenteraad van Soest. Het project kent een lange geschiedenis en definitieve besluitvorming is een aantal malen uitgesteld. In de raad bestaan nog steeds vragen en onzekerheden over de haalbaarheid van het project. In dat licht moet ook het verzoek van de gemeenteraad aan de Rekenkamercommissie worden gezien om onderzoek te doen naar het project.

In 2010 heeft de gemeenteraad van Soest besloten een sociaal culturele voorziening in Soesterberg te gaan ontwikkelen. Dit project maakt deel uit van het Masterplan Soesterberg. Op 24 januari 2013 heeft de raad besloten de SCV in de vorm van nieuwbouw te realiseren op het Evenemententerrein. In de raadsvergadering van 17 oktober 2013 is deze keuze met een krappe meerderheid (16 tegen 13) bevestigd. Na de verkiezingen in maart 2014 is een nieuw college aangetreden. In het coalitieprogramma is het verzoek aan de Rekenkamercommissie opgenomen om onderzoek te doen naar de haalbaarheid van het plan. Dit verzoek is bevestigd door de raad in de vergadering van 12 juni 2014. De raad wil graag dat de Rekenkamercommissie via onderzoek inzicht biedt in de robuustheid van de aannames die ten grondslag liggen aan de investerings- en exploitatieramingen voor een SCV in Soesterberg¹.

De Rekenkamercommissie heeft na een vooronderzoek besloten het verzoek van de raad te honoreren, maar het onderzoek toe te spitsen op één van de vier door de raad geformuleerde vragen². De uitvoering van het feitelijke onderzoek is opgedragen aan Berenschot.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

Doel van het onderzoek is het voor de gemeenteraad inzichtelijk maken van de robuustheid van de plannen voor een SCV in Soesterberg. Het gaat daarbij in de kern om de vraag of een dergelijk project ten tijde van de besluitvorming door de raad vanuit het perspectief van investeringen en exploitatie als financieel haalbaar was te bestempelen. Een tweede doel van het onderzoek is het maken van een reconstructie en analyse van de besluitvorming over het project SCV.

Het onderzoek dient de volgende vragen te beantwoorden:

- Hoe is het proces van planontwikkeling en besluitvorming verlopen ten aanzien van de SCV, met daarbij het accent op de informatievoorziening aan de raad?
- Wat waren de gehanteerde uitgangspunten bij de plannen voor de locaties Evenemententerrein en Marechausseekazerne?
- Hoe hard/robuust waren de gebruikte aannames en gemaakte afspraken?

¹ Addendum bij het Coalitieakkoord vastgesteld door de gemeenteraad op 12 juni 2014.

² Brief van de Rekenkamercommissie aan de gemeenteraad van 22 oktober 2014. Wat dit betekent voor het onderzoek wordt uitgelegd in paragraaf 1.2 Doel en onderzoeksvragen.

- Welke risico's zijn onderkend ten aanzien van het SCV-project?

Het onderzoek betreft de periode vanaf de vaststelling door de raad van de Uitwerking Masterplan Soesterberg (december 2010) tot en met het (herhaalde) besluit van de raad om de SCV via nieuwbouw te realiseren (oktober 2013). Door de onderzoeksperiode te beperken tot 2010-2013 maakt de Rekenkamercommissie de keuze de actuele stand van zaken ten aanzien van het project buiten beschouwing te laten³. Het is de verantwoordelijkheid van het college om de raad hierover te informeren. Daar komt bij dat de ontwikkeling van het project vanaf eind 2013, vanwege de gemeenteraadsverkiezingen en het verzoek aan de Rekenkamercommissie, zoals opgenomen in het coalitieprogramma, feitelijk stil ligt.

1.3 Aanpak van het onderzoek

De aanpak van het onderzoek is besproken met de gemeentesecretaris en een aantal bij het SCV-project betrokken ambtenaren.

Het onderzoek is gestart met het bestuderen van het omvangrijke dossier over het SCV-project. Dit dossier bestond uit diverse raadsvoorstellen, raadsbesluiten, onderzoeksrapporten, ambtelijke memo's en notulen van raadsvergaderingen. Een lijst met informatiebronnen is als bijlage opgenomen.

Om de context van het SCV-project goed in beeld te krijgen zijn gesprekken gevoerd met bij het SCV-project betrokken partijen. De gesprekken zijn ook benut om een toelichting te krijgen op een aantal zaken die in het dossieronderzoek opvielen. Gesproken is met bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordigers van de gemeente Soest en met vertegenwoordigers van mogelijke toekomstige gebruikers van de SCV. Van elk gesprek is een kort verslag gemaakt. Dit verslag is voor commentaar voorgelegd aan de gesprekspartners. Een lijst met geïnterviewde personen is als bijlage opgenomen.

Op basis van het dossieronderzoek en de interviews is een Nota van bevindingen opgesteld. Deze Nota is aan de gemeentelijke organisatie voorgelegd met het verzoek de feiten te verifiëren en indien nodig aan te vullen. De reactie op de Nota van bevindingen is verwerkt in het eindrapport. Het eindrapport bestaat uit de Nota van bevindingen aangevuld met de conclusies van de Rekenkamercommissie. Dit rapport is voor een bestuurlijke reactie voorgelegd aan het college van B&W en als derde bijlage in deze eindrapportage opgenomen.

Leeswijzer

De Nota van bevindingen bestaat uit drie hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt ingegaan op de aanleiding, de onderzoeksvragen, het doel en de aanpak van het onderzoek. In het tweede hoofdstuk wordt de context van het onderzoek geschetst. Ingegaan wordt op de kern van de SCV en de specifieke kenmerken van het dorp Soesterberg, voor zover relevant voor het SCV-project. De onderzoeksbevindingen staan centraal in hoofdstuk 3. De feiten worden chronologisch op een rij gezet. Indien daar aanleiding voor is doet de Rekenkamercommissie een aantal constatering.

³ Door deze keuze valt de vraag van de raad aan de Rekenkamercommissie om aanbevelingen te doen voor de volgende stappen van het SCV-project, buiten de scope van het onderzoek.

Deze zijn steeds in een kader gezet. In hoofdstuk 4 worden de conclusies naar aanleiding van de bevindingen uit hoofdstuk 3 weergegeven.

Status van deze rapportage

Deze eindrapportage is aan het college van B&W voorgelegd met het verzoek om een bestuurlijke reactie te geven op de geformuleerde conclusies. De bestuurlijke reactie van het College van B&W is als derde bijlage aan het rapport toegevoegd. Die bestuurlijke reactie geeft ons geen aanleiding om daarop te reageren.

2. De inhoud van het SCV-project en typering van Soesterberg

2.1 Inleiding

In het volgende hoofdstuk zal het verloop van SCV-project vanuit het perspectief van de gemeenteraad in kaart worden gebracht. In dit hoofdstuk gaat de Rekenkamercommissie in op de kern van het SCV-project en geeft het een typering van het dorp Soesterberg. Beide onderwerpen vormen in de ogen van de Rekenkamercommissie belangrijke onderdelen van de specifieke context van het SCV-project. Begrip van deze context is nodig om later conclusies en aanbevelingen te kunnen formuleren.

2.2 De kern van de SCV

Er is op voorhand geen definitie van een SCV te geven. In het land wordt hier verschillend invulling aan gegeven. Het is belangrijk een beeld te krijgen wat een SCV in Soesterberg inhoudt. In het visiedocument (2011) wordt de gewenste sociaal culturele voorziening in Soesterberg voor het eerste getypeerd. Dit gebeurt als volgt:

Centraal gelegen

De nieuwe voorziening moet centraal in het nieuwe hart van het dorp zijn gelegen. Dit niet alleen vanwege de bereikbaarheid, maar ook om tot uitdrukking te brengen dat het gaat om een kernvoorziening voor het dorp.

Binnen- en buitenruimte

De voorziening bestaat uit een binnen- en een buitenruimte. Naast binnenactiviteiten bestaan er ook veel buitenactiviteiten in het dorp. Terwijl bovendien bij mooi en/of slecht weer activiteiten van binnen en/of naar buiten verplaatst kunnen worden.

Flexibele ruimten

Zowel binnen als buiten is sprake van flexibele ruimten, zodat ruimten kunnen worden aangepast aan de activiteit en de doelgroep. Tevens kunnen de ruimten worden aangepast als in de loop van de jaren de behoefte aan type activiteiten verandert.

Goede faciliteiten

De nieuwe voorziening biedt faciliteiten voor bewoners, ondernemers, verenigingen en organisaties. Uiteraard is de facilitaire functie beschikbaar voor elke vereniging in het dorp, ongeacht of de activiteit al dan niet in de voorziening plaatsvindt.

Goed beheer

Goed beheer is een belangrijke kwaliteit van de voorziening. Gelet op de diversiteit aan verenigingen, activiteiten en doelgroepen is goed professioneel beheer buitengewoon belangrijk. Het gaat dan niet alleen om goed plannen en organiseren, maar ook om het opbouwen van goede relaties met gebruikers en verenigingen, en het zo nodig bemiddelen bij eventuele spanningen.

Thuisbasis

De voorziening wil een thuisbasis zijn voor iedere Soesterberger: bewoner, ondernemer, vereniging en instelling. De voorziening is een in- en uitvalsbasis voor groepen die activiteiten willen ondernemen in het dorp. Dat wil niet zeggen dat alle activiteiten van de verenigingen in de voorziening plaats moeten vinden. Ook als dat niet het geval is, is de voorziening van hen.

Vooruitkomen

Vooruitkomen is een belangrijk thema voor het dorp: persoonlijk, voor de vereniging en voor het dorp in het geheel. Uiteraard wordt vooruitkomen door iedereen verschillend ingevuld. De kern is echter dat het stadium van overleven langzaam wordt verlaten en dat er een periode van groei optreedt, misschien niet alleen in aantallen, maar ook in mogelijkheden en kwaliteit.

Ongebonden

Ongebonden zijn is een belangrijke waarde van het dorp. Ongebonden zijn wil zeggen dat je je eigen koers volgt, daarbij uiteraard kijkend naar wat anderen vinden. Dat geldt ook voor de voorziening.

Bruisend

Het verlangen is dat de voorziening de basis biedt voor bruisende activiteiten, voor het genereren van positieve energie in het dorp. De diversiteit en veelheid aan activiteiten van verenigingen zijn hier een goede voedingsbodem voor.

Verbindend

De nieuwe voorziening levert een bijdrage aan het verbinden van bewoners, ondernemers, verenigingen en instellingen in het dorp. De voorziening is een spil in het netwerk van organisaties en verenigingen en maakt cross-overs tussen verenigingen mogelijk.

Regisserend

De voorziening heeft een regisserende rol. Zij zorgt voor verbinding, afstemming en coördinatie zoals in het beeld van de marktmeester. De regisserende rol wordt gecombineerd met een ondersteunende rol naar de organisaties en verenigingen.

Dit resulteert in het volgende concept voor de SCV (zoals beschreven in het Visiedocument):

- Onder één dak worden verschillende voorzieningen en activiteiten aangeboden door meerdere samenwerkingspartners waaronder bibliotheek, Stichting Balans, gemeente, muziekverenigingen, toneelvereniging, Dorpsbeheerteam Soesterberg, Radio Soest en, indien een sporthal deel uit gaat maken van een sociaal culturele voorziening: sportverenigingen. Ook de Stichting Welzijn Ouderen Soest doet mee binnen het concept nieuwe sociaal-culturele voorziening. Zij verbindt hieraan de voorwaarde dat het mogelijk blijft eigen inkomsten te kunnen blijven genereren via barinkomsten en inzet van vrijwilligers.
- Door het toepassen van de gewenste kernwaarden en kernkwaliteiten is de voorziening meer dan alleen een plek waar ruimte wordt verhuurd aan aanbieders en gebruikers van activiteiten.
- De samenwerkingspartners ontwikkelen nieuwe ideeën waarbij ze gebruik maken van elkaars sterke punten. Het effect van de samenwerking is groter dan elk van de samenwerkende partijen afzonderlijk zou kunnen bereiken.

- Het biedt mogelijkheden voor gezamenlijke programmering van activiteiten door de verschillende aanbieders van activiteiten met behoud van eigen identiteit.
- De voorzieningenmanager zorgt voor borging van de gewenste kernwaarden en kernkwaliteiten.
- De nieuwe voorziening moet verbindend en regisserend werken voor de verschillende organisaties en verenigingen.
- Organisatoren van het vrijwilligerscafé krijgen de kans om betrokken te blijven en te adviseren over de totstandkoming en het beheer van de voorziening.
- Binnen de cultuur van een sociaal-culturele voorziening nemen het leren van anderen en het inspelen op nieuwe ontwikkelingen een belangrijke plaats in.
- Een 'huiskamer'/gemeenschappelijke ruimte is het centrale punt binnen de voorziening.
- Vrijwilligersorganisaties kunnen gebruik maken van de diverse facilitaire functies in de sociaal culturele voorziening.
- Het ongebonden karakter van het dorp en het vooruitkomen komen tot uitdrukking in de architectonische stijl van de voorziening en de openheid en transparantie van de binnenruimten.
- De voorziening beschikt over een aantal m2 dat voldoende is om de groei in aantal inwoners op te vangen of er is rekening gehouden met uitbreidingsmogelijkheden om deze groei te kunnen opvangen.

2.3 Typering Soesterberg

In het visiedocument (september 2011) is een typering van het dorp Soesterberg opgenomen. Deze typering vormt in de ogen van de Rekenkamercommissie een belangrijk onderdeel van de context van de ontwikkeling van de SCV in Soesterberg. In het visiedocument is het volgende te lezen:

- Wat opvalt is dat het dorp kampt met een negatieve reputatie in het verleden. 'Anderen van buiten' hadden vaak geen positief beeld van het dorp: gesproken werd over een 'gesloten en naar binnen toe gerichte gemeenschap'. De negatieve reputatie kent een lange geschiedenis. Vanuit Soest (herenboeren) gezien ontstond er rond 1786 'achter de berg' een plek waar zich struikrovers en landlopers bevonden. In verschillende toonaarden werd vanuit Soest negatief over Soesterberg verhaald.
- Door de geschiedenis heen hebben veel mensen Soesterberg als 'tijdelijke verblijfplaats': zwervers en landlopers, circusartiesten, vliegeniers. Het lijkt iets te zeggen over de behoefte aan vrijheid en ongebondenheid in het dorp.
- Het derde wat opvalt is dat (het gevoel van) het domineren en overheersen van Soesterberg door anderen (Soest, vliegbasis) in het verleden een belangrijk thema is.
- Verder vallen de spanningen tussen het gemeentebestuur en Soesterberg op, onder andere in verband met de ontwikkelingen rond het Dorpshuis en het Evenemententerrein. Zij bepalen voor een deel de sfeer in de verhouding tussen Soest en Soesterberg.
- Door de aanwezigheid van de vliegbasis Soesterberg (geluidsoverlast) was groei van het dorp Soesterberg vrijwel onmogelijk. De mogelijkheden om de stagnatie in de groei te doorbreken

zijn ontstaan door het ontmantelen van de vliegbasis waardoor er geen sprake meer is van geluidsoverlast van vliegtuigen.

- In het visiedocument wordt ook vastgesteld dat Soesterberg behoefte heeft aan vooruitgang. Het verdwijnen van de vliegbasis en de daarbij behorende milieueisen heeft gezorgd voor een 'bevrijding'. Onder andere het realiseren van een 'hart' in het dorp, inclusief een nieuwe sociaal-culturele voorziening moet bijdragen aan de vooruitgang. En het dorp heeft een aantal krachtige kernwaarden. Het dorp is een hechte gemeenschap met waarden als ongebondenheid, ondernemerschap en veerkracht. Er is behoefte aan meer samenwerking en openheid.

3. Reconstructie van het SCV-project

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden, vanuit het perspectief van de gemeenteraad, de belangrijkste elementen van het SCV-project gereconstrueerd. De feiten worden aan de hand van een aantal mijlpalen chronologisch op een rij gezet. Op basis van de reconstructie doet de Rekenkamercommissie een aantal constatering. Deze zijn herkenbaar in een kader geplaatst.

3.2 De aanloop

In Soesterberg wordt al meer dan vijf jaar gesproken over een sociaal culturele voorziening. Het Masterplan Soesterberg heeft het denken over de inhoud en vorm van een SCV in een stroomversnelling gebracht. Een SCV in Soesterberg is een belangrijk onderdeel van dit Masterplan. De SCV is één van de voorzieningen die moeten gaan zorgen voor een bruisend dorpshart van Soesterberg. Op **23 april 2009** heeft de gemeenteraad unaniem ingestemd met het Masterplan Soesterberg. Aanleiding voor het plan vormde met name de sluiting van de vliegbasis Soesterberg. Door de aanwezigheid van de vliegbasis heeft het dorp Soesterberg voor wat betreft de ruimtelijke ontwikkeling jarenlang min of meer op slot gezeten. Het Masterplan beoogt de opgelopen achterstand weg te werken. In het Masterplan wordt de Marechausseekazerne genoemd als locatie bij uitstek om een dorps- of cultuurhuis in onder te brengen.

De welzijnsorganisatie Balans brengt in **mei 2010** een rapport uit waarin de behoeften aan welzijnsactiviteiten van de inwoners van Soesterberg zijn geïnventariseerd⁴. Het rapport schetst ook de problemen die in de huidige situatie bestaan. Het gaat dan vooral over het gebrek aan ruimte, de afstemming van het ruimtegebruik, de onvoldoende samenwerking tussen de verenigingen en het beheer en gebruik van het sport-en spelterrein.

De sociaal culturele voorziening in Soesterberg krijgt een prominente plek in het Collegeprogramma 2010-2014⁵. Hierin is te lezen:

“Soesterberg gaat groeien. Culturele voorzieningen moeten daarom ook meegroeiën. De Banninghal biedt op dit moment al niet voldoende ruimte. Het college zal in de komende periode dan ook zorgen voor een toereikende voorziening voor sociaal-culturele activiteiten. De aankoop van de Marechausseekazerne biedt daarvoor een goede mogelijkheid. Het college wil een sluiting van het Dorpshuis en het gebruik van de Marechausseekazerne zo mogelijk op elkaar laten aansluiten.”

In het Collegeprogramma wordt nog niet gesproken over de mogelijkheid om nieuwbouw te realiseren voor de SCV op het Evenemententerrein, als onderdeel van het Masterplan. Het nieuwe college gaat in 2010 uit van een forse groei van het aantal inwoners van Soesterberg (van ongeveer 50%).

⁴ Trendrapportage activiteiten Soesterberg, stichting Balans, 4 mei 2010

⁵ Collegeprogramma 2010-2014, 10 juni 2010

3.3 Start van het SCV-project

Na het aantreden van het nieuwe college wordt het project SCV opgepakt door de ambtelijke organisatie. Er wordt een plan van aanpak opgesteld om te komen tot een visie op de te realiseren sociaal culturele voorziening⁶ in Soesterberg, vertaald in een globaal programma van eisen. Het moet gaan om een visie die breed gedragen wordt door de bewoners van Soesterberg. Daarom wordt gekozen voor een aanpak waarbij veel energie wordt gestoken in het betrekken van de bewoners, professionele en vrijwilligersorganisaties bij het maken van de plannen. Deze aanpak werd ook gevolgd door Balans bij het maken van de trendrapportage. Deelnemers aan de verschillende sessies worden door de gemeente gevraagd te brainstormen over gewenste activiteiten, niet over gebouwen, organisaties en financiële kaders.

De Rekenkamercommissie stelt vast dat de eerder gegeven typering van Soesterberg een rol heeft gespeeld bij de keuze voor een aanpak van het SCV-project. Het SCV-project is bewust aangepakt als een participatief project. Deze aanpak werd nodig geacht om draagvlak voor de SCV in Soesterberg te krijgen en het gerezen wantrouwen ten opzichte van de gemeente Soest weg te nemen. Ook waren de verhoudingen tussen de verschillende organisaties in het dorp gespannen (o.a. door sluiting van het Dorpshuis). De professionele organisaties uit Soest (Idea, Balans, in mindere mate SWOS) hadden weinig positie in Soesterberg. De aanpak is uiteindelijk zeer gewaardeerd door de betrokken organisaties in Soesterberg.

De geplande start van het project in november 2010 wordt uitgesteld tot **januari 2011** omdat de raad eerst een besluit moet nemen over de uitwerking van het Masterplan (in technische termen de structuurvisie). Op 16 december 2010 stelt de raad unaniem de uitwerking van het Masterplan vast.

De raad is actief geïnformeerd tijdens de ontwikkeling van een visie voor een sociaal culturele voorziening in Soesterberg. Op **19 april 2011** zijn raadsleden uitgenodigd om aanwezig te zijn bij de bespreking van de conceptversie van de visie en het definitieve rapport is op 11 mei in aanwezigheid van de raad gepresenteerd op de zogeheten Dorpsmarkt.

Op **13 oktober 2011** stemt de raad unaniem in met de visie voor een sociaal culturele voorziening in Soesterberg⁷. Uit de notulen blijkt dat de instemming door alle fracties met enthousiasme wordt uitgesproken. De fracties zijn onder de indruk van de grote betrokkenheid van Soesterbergers bij de totstandkoming van de visie. Wel wordt een paar voorzichtige kanttekeningen geplaatst bij het hoge ambitieniveau. De raad besluit tot het laten opstellen van een programma van eisen voor een permanente SCV. In de visie worden alleen de Marechausseekazerne en het dorpshart samen met een nieuwe sporthal als mogelijke locaties voor de SCV genoemd. Van nieuwbouw op het Evenemententerrein is nog geen sprake.

Op **16 februari 2012** besluit de gemeenteraad unaniem in te stemmen met het plan van aanpak voor het maken van het programma van eisen voor een sociaal culturele voorziening in

⁶ Plan van aanpak visie SCV, gemeente Soest, september 2010 (concept) en 1 februari 2011 (definitief)

⁷ Visie voor een sociaal culturele voorziening Soesterberg, gemeente Soest, 7 september 2011

Soesterberg⁸. Het programma van eisen beoogt het concept van de SCV zoals geschetst in het visiedocument te concretiseren. In het plan van aanpak is als voorwaarde opgenomen dat voordat er gestart wordt met het maken van een programma van eisen de gemeente Soest eerst een beslissing neemt of het huisvesten van een sociaal culturele voorziening in de Marechausseekazerne of het Casino⁹ te Soesterberg haalbaar is. De optie van nieuwbouw van de SCV op het Evenemententerrein is ook nu nog niet in beeld. Uit de notulen van de vergadering is op te maken dat de discussie in de raad niet gaat over de inhoud van het plan van aanpak, maar vooral over de geraamde kosten van € 75.000,- voor externe projectleiding en procesbegeleiding. Uiteindelijk stemt de raad in met het beschikbaar stellen van dit bedrag. De raad spreekt tijdens de vergadering niet over de locatiekeuze.

De Rekenkamercommissie stelt het volgende vast:

- Bij het definiëren van de SCV zijn op voorhand geen keuzes gemaakt. Beleids- en financiële kaders ontbreken nog. Het is een optelsom van een groot aantal wensen, die ongezeefd in het visiedocument terecht zijn gekomen. De verwachtingen bij betrokkenen zijn daarmee hoog gespannen.
- De doelgroepen en de activiteiten worden in zeer algemene termen beschreven.
- Er wordt nog geen aandacht besteed aan de financiële aspecten van de voorziening. Hetzelfde geldt voor de organisatie.
- De beschrijving van de SCV is het resultaat van een aantal sessies waarin een groot aantal partijen, zonder beperkingen, zich mocht uitspreken over beelden bij een SCV. Partijen hebben hun wensen mogen inbrengen, zonder dat zij de consequenties (b.v. financieel, organisatie) daarbij hoefden mee te nemen.
- Het is niet duidelijk of bij het opstellen van de visie gekeken is naar de invulling van SCV in andere met Soest te vergelijken gemeenten. Er wordt op geen enkele plek in het document gerefereerd aan de situatie in andere gemeenten. Er zijn in het kader van de planontwikkeling voor een SCV wel excursies gemaakt naar andere gemeenten, maar welke lessen hieruit getrokken zijn is onduidelijk.
- De rol van de professionele organisaties (SWOS, Balans en Idea) in de ontwikkeling van de SCV en de relaties met de vrijwilligersorganisaties zijn onduidelijk. Geen van deze partijen wordt als trekker van het project aangewezen. De stichting Balans (de welzijnsorganisatie van Soest) is op een gegeven moment geen formele partner meer van het SCV-project, zoals de SWOS en de bibliotheek dat wel waren. Het waarom hiervan wordt in de stukken niet uitgelegd.
- Geen enkele toekomstige gebruiker/huurder van de SCV heeft zijn bereidheid om te verhuizen naar de nieuwe SCV op het Evenemententerrein formeel op papier vastgelegd.

⁸ Plan van aanpak Programma van eisen SCV Soesterberg, gemeente Soest, 20 december 2011

⁹ Officierscasino in nabijheid van de Vliegbasis Soesterberg, gebouwd door de Duitsers in 1940. Gemeentelijk monument.

3.4 De opties voor de locatie van de SCV

In het dossier treft de Rekenkamercommissie een document aan (Excel) waarin de ambtelijke organisatie de investeringen raamt voor een sociaal culturele voorziening (wordt in de ramingen een cultuurhuis genoemd).¹⁰ Het betreft ramingen voor drie opties:

- Nieuwbouw cultuurhuis naast Banninghal (€ 2,45 mln.).
- Nieuwbouw cultuurhuis Evenemententerrein (€ 2,5 mln.).
- Verbouwing/uitbreiding cultuurhuis in Marechausseekazerne (€ 4,65 mln.)

Bij de optie Marechausseekazerne wordt opgemerkt dat eigenlijk geen betrouwbare raming te maken is omdat onvoldoende inzicht bestaat in de bouwtechnische staat van het pand en de aankoopwaarde (in deze raming op € 3 mln. gesteld, gebaseerd op de WOZ-waarde). De vraag wordt ook gesteld of het Ministerie van Defensie bereid is de Marechausseekazerne te verkopen en zo ja voor welke prijs en op welke termijn. Deze essentiële vraag wordt evenwel in geen enkel raadsvoorstel gesteld dan wel beantwoord.

Voor het eerst verschijnt de optie nieuwbouw SCV op het Evenemententerrein op het toneel. De optie Casino lijkt verdwenen te zijn. De raad heeft zich in dit stadium nog niet uitgesproken over deze drie opties.

In een vertrouwelijk memo aan de gemeenteraad (**12 september 2012**) presenteert het college van B&W de resultaten van een quick scan van drie mogelijke locaties voor de SCV. Het betreft de drie opties die hiervoor zijn genoemd. In het memo is niet te lezen hoe het college tot de keuze van deze drie locaties is gekomen. In het memo spreekt het college geen voorkeur uit voor een locatie. Uit een tabel waarin de drie locaties met elkaar worden vergeleken aan de hand van een aantal criteria (bijvoorbeeld ligging, beschikbare oppervlakte, kosten, mogelijkheden horeca) is op te maken dat de Marechausseekazerne veel duurder uitvalt dan de andere twee locaties (€ 5 mln. versus € 3 mln. aan investeringen en ruim € 1 ton meer jaarlijkse exploitatielasten). Kwalitatief scoort de locatie Banninghal het minst van de drie.

De Rekenkamercommissie stelt vast dat in het memo geen voorbehoud wordt gemaakt ten aanzien van de raming van de kosten voor de Marechausseekazerne. De Rekenkamercommissie constateert dat de bezwaren zoals genoemd in het genoemde document (Excel) ook nu van toepassing zijn.

Het memo over de locatiekeuze bespreekt de raad tijdens de Ronde van **8 november 2012**. De raad heeft veel (technische) vragen over de locatiekeuze. In de raad tekenen zich voor het eerst de blokken af die voorstander zijn van de SCV in de Marechausseekazerne en die voorstander zijn van

¹⁰ Ramingen investeringen SCV, gemeente Soest, afdeling Realisatie, 18 augustus 2012.

de SCV op het Evenemententerrein. De wethouder beantwoordt de vragen schriftelijk. Ook geeft het college in een memo aan de raad een korte toelichting op de gemaakte investeringsramingen.¹¹

In de raadsvergadering van **13 december 2012** staat de locatiekeuze SCV geagendeerd. Op basis van de quick scan vraagt het college de raad in te stemmen met de ontwikkeling van de SCV op het Evenemententerrein. Als argumenten noemt het college¹²:

- Het Evenemententerrein scoort in vergelijking met de andere locaties het best op de verschillende criteria.
- Een sociaal-culturele voorziening op het Evenemententerrein is een sterke bijdrage aan het Dorpshart.
- Een sociaal-culturele voorziening op het Evenemententerrein aan de zijde van de Banningstraat maakt een goede relatie met de buitenruimte mogelijk door de voorziening te plaatsen tussen het nieuw te ontwikkelen plein aan de voorzijde van het Evenemententerrein (zie Uitvoering Masterplan) en het nog in te richten Manifestatierrein.
- De geraamde kosten voor een sociaal-culturele voorziening op het Evenemententerrein zijn lager dan die voor de locatie Marechausseekazerne en lopen redelijk in de pas met de kosten voor de Banninghal, die echter op verschillende criteria negatief scoort.

In het raadsvoorstel worden geen kanttekeningen geplaatst bij de raming van de kosten van de SCV in de Marechausseekazerne. Het opstellen van een nauwkeurige raming werd in een eerdere ambtelijke notitie onmogelijk genoemd doordat de bouwtechnische staat van het pand en de taxatie onbekend waren¹³.

In het raadsvoorstel worden de investeringskosten van de SCV geraamd op € 3 mln. Deze kosten worden gedekt uit het Investeringsfonds.

De raad beslist de behandeling van het voorstel door te schuiven naar de vergadering van januari 2013. Reden is dat de fractie Soest 2002 zegt een eigen plan te hebben gemaakt waaruit blijkt dat een SCV in de Marechausseekazerne voor veel minder geld gerealiseerd kan worden dan het college heeft berekend. Een aantal fracties vindt de genoemde voordelen van een SCV op het Evenemententerrein niet overtuigend.

De fractie van Soest 2002 presenteert op 10 januari 2013 in een besloten raadsvergadering haar in december 2012 aangekondigde plan.¹⁴ De kern van de analyse is dat de kosten van realisatie van de SCV in de Marechausseekazerne veel lager zijn dan door het college geraamd. De reden hiervan is dat van het door de gemeente geraamde bedrag van € 5 mln. diverse opbrengsten in de ogen van Soest 2002 kunnen worden afgetrokken. Genoemd worden opbrengsten uit verkoop van

¹¹ Memo college aan gemeenteraad, 20 november 2012.

¹² Raadsvoorstel Integrale besluitvorming ten behoeve van voortgang uitvoering Masterplan Soesterberg, 13 december 2012

¹³ Ramingen investeringen SCV, gemeente Soest, afdeling Realisatie, 16 augustus 2012.

¹⁴ Presentatie SCV in de KMAR-kazerne Soesterberg, 10 januari 2013, Carel Bernse Advies in opdracht van Soest 2002.

grond ten behoeve van woningbouw, horeca en parkeerplaatsen en de opbrengsten uit grondverkoop voor woningbouw als de SCV niet gerealiseerd hoeft te worden op het Evenemententerrein. De kosten van een SCV in de Marechausseekazerne worden in dit plan geraamd op € 2,4 mln. Naast het financiële voordeel wordt het belang van behoud en herbesteding van een voor Soesterberg beeldbepalend gebouw benadrukt. Dit is in de ogen van de opstellers in lijn met het Masterplan.

In een memo aan de raad zet het college de voordelen van een SCV op het Evenemententerrein nog een keer op een rijtje.¹⁵ Deze luiden als volgt:

- Voldoet aan de visie voor een sociaal culturele voorziening.
- Voldoende buitenruimte beschikbaar voor buitenactiviteiten.
- Biedt uitstekende mogelijkheden voor synergie tussen de gebruikers.
- Kan rekenen op draagvlak onder de toekomstige gebruikers van deze voorziening.
- Kan binnen een redelijke termijn plaatsvinden (gemeente is eigenaar van de grond).
- Leidt tot beheersbaarheid van kosten voor onderhoud en exploitatie.
- Draagt bij aan het ontwikkelen van een nieuw, levendig Dorpshart.

In een brief van **17 januari 2013** gericht aan de fractie Soest 2002 reageert het college op het door deze fractie gepresenteerde plan. Het college legt daarin nog een keer uit dat realisatie van de SCV op het Evenemententerrein voordelen heeft ten opzichte van de locatie Marechausseekazerne (creëren levendig dorps hart door bundeling functies en voordelen voor gezamenlijk gebruik). Daarnaast is het college het niet eens met de geraamde inkomsten. Kortom het college houdt vast aan het voorstel van een SCV op het Evenemententerrein.

3.5 De raadsvergaderingen

3.5.1 De vergadering van 24 januari 2013

In de raadsvergadering van **24 januari 2013** neemt de gemeenteraad de volgende besluiten:

- De raad stemt in met de ontwikkeling van de sociaal culturele voorziening op het Evenemententerrein.
- In overleg met de gebruikers dienen een definitief programma van eisen en een vlekkenplan te worden gemaakt.
- Zodra deze gereed zijn en voorafgaand aan het opstellen van een (voorlopig) ontwerpplan, zullen het programma van eisen en het vlekkenplan ook nog worden getoetst aan de mogelijkheden die de Marechausseekazerne te bieden heeft.
- De uitkomsten van deze toets zullen aan de raad worden voorgelegd.
- De raad stemt in met het dekkingsvoorstel (waarvan € 3 mln. voor de SCV).

¹⁵ Memo college aan raad, Voordelen locatiekeuze Evenemententerrein, 15 januari 2013.

Een amendement van Soest 2002 om de Marechausseekazerne aan te wijzen als locatie voor de SCV wordt na hoofdelijke stemming verworpen: 10 voor en 15 tegen.

Voor het besluit stemmen de fracties van Groen Links, D66, CDA en GGS, tegengestemd hebben Soest 2002, VVD, PvdA, CU-SGP en Lijst Boks. Het besluit voor ontwikkeling van de SCV op het Evenemententerrein is genomen met 14 stemmen voor en 9 stemmen tegen.

De Rekenkamercommissie constateert op basis van het genomen besluit en de notulen van de vergadering het volgende:

- Het genomen besluit, zoals voorgesteld door het college, vertoont alle kenmerken van een compromis. Er wordt gekozen voor ontwikkeling van een SCV op het Evenemententerrein, maar het alternatief van de Marechausseekazerne blijft op tafel liggen.
- De discussie in de raad gaat nagenoeg alleen over de locatie van de SCV. De inhoud van de activiteiten van de SCV, het commitment van partijen om bijvoorbeeld financieel bij te dragen (huur), de organisatie en de exploitatie blijven onbesproken.
- Het besluit over realisatie van een SCV wordt niet genomen op basis van een uitgewerkte businesscase¹⁶ voor nieuwbouw of de Marechausseekazerne. De locatie zou één van de bepalende factoren in de businesscase kunnen zijn, maar wel nadrukkelijk in samenhang met andere factoren die van belang zijn voor een afgewogen besluit over een investering in een SCV in Soesterberg.
- De vraag of het Ministerie van Defensie bereid is de Marechausseekazerne te verkopen en zo ja onder welke voorwaarden en tegen welke prijs speelt geen rol in het raadsvoorstel en het raadsbesluit.

Het college gaat, na de raadsvergadering van januari 2013, met de ambtelijke organisatie aan de slag met het verder ontwikkelen van de plannen voor een SCV. De belangrijkste activiteiten zijn:

- Door een rentmeester wordt in opdracht van de gemeente een taxatie gemaakt van de waarde van de Marechausseekazerne (8 augustus 2013). Of het Ministerie van Defensie (Rijks Vastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf) bereid is de Marechausseekazerne aan de gemeente Soest te verkopen en zo ja tegen welk bedrag en op welke termijn, is overigens nog niet bekend.
- Er wordt, in samenwerking met alle partners, een programma van eisen en een vlekkenplan voor de SCV opgesteld.
- Aan een extern bureau (AT Osborne) wordt gevraagd om het PvE en het vlekkenplan in te passen in de Marechausseekazerne.
- De investeringskosten en exploitatiekosten voor de opties Evenemententerrein en Marechausseekazerne worden geraamd door een extern bureau (BOB Advies).

¹⁶ Onder een businesscase verstaat de Rekenkamercommissie een inhoudelijke en financiële onderbouwing van de beslissing om te investeren in een SCV in Soesterberg.

3.5.2 De vergadering van 17 oktober 2013

Deze stukken worden als bijlagen bij het raadsvoorstel voor de raadsvergadering van **17 oktober 2013** gevoegd. In deze vergadering neemt de raad de volgende besluiten (16 voor en 13 tegen):

- De raad neemt met instemming kennis van de uitvoering van de met de gemeenteraad afgesproken processtappen (o.a. Programma van Eisen, vlekkenplan, inpassing programma en plan in Marechausseekazerne, kostenramingen voor beide opties);
- De raad neemt met instemming kennis van de bij deze stappen behorende deelrapportages en van het samenvattend overzicht.
- De raad gaat akkoord om:
 - de eerder door college en raad uitgesproken voorkeur voor de realisering van een nieuwe SCV op het Evenemententerrein te handhaven;
 - het college een onderhandelingstraject te laten voeren om te bezien of de aankoop van de kazerne voor de gemeente een haalbare optie is om daardoor de kazerne te behouden voor Soesterberg;
 - de resultaten van de onderhandelingen middels een apart raadsvoorstel aan de raad voor te leggen.

De raad besluit om direct na besluitvorming de concrete voorbereiding van de realisering van de SCV binnen de eerder door de raad vastgestelde financiële kaders op te laten starten, o.a. het opstellen van een plan en bestek, afspraken over het beheer door partijen en een ontwerpbestemmingsplan.

Een amendement van de VVD om de besluitvorming over de realisatie van de SCV op te schorten tot aan de behandeling van de begroting 2015, inclusief meerjarenramingen 2016 en 2018 (in november 2014) wordt verworpen na hoofdelijke stemming (16 stemmen tegen, 13 stemmen voor). Een amendement van Soest 2002 om de SCV te realiseren in de Marechausseekazerne wordt na hoofdelijke stemming verworpen met 18 stemmen tegen en 11 stemmen voor. Tot slot wordt een amendement van Burgerbelangen Soest-Soesterberg om het college een onderhandelingstraject te laten voeren om te bezien of de aankoop van de Marechausseekazerne een haalbare optie is om de kazerne te behouden voor Soesterberg aangenomen met 16 stemmen voor en 13 stemmen tegen.

De Rekenkamercommissie constateert op basis van het raadsvoorstel (inclusief de bijlagen) het genomen besluit en de notulen van de vergadering het volgende:

- De raad herbevestigt het besluit van 24 januari 2013 om de SCV te realiseren op het Evenemententerrein.
- De raad blijft verdeeld. Van een breed politiek draagvlak voor het besluit is geen sprake. Er blijven twee blokken zichtbaar van voor- en tegenstanders. Het gaat hierbij om de locatiekeuze, niet om de inhoud van de SCV.
- De raad wordt wat betreft de huisvestingskosten (investerings- en exploitatiekosten) van de SCV op verschillende locaties uitvoerig geïnformeerd. Bij het raadsvoorstel is een groot aantal

bijlagen gevoegd, o.a. over de kostenramingen. Het college heeft er voor gekozen alle stukken integraal aan de raad te overleggen.

- De kwaliteit van de stukken is goed. De meeste zijn kort en bondig geformuleerd en bevatten duidelijke conclusies.
- Voor specifieke onderwerpen zijn gekwalificeerde adviesbureaus ingeschakeld. Dit geldt met name voor het opstellen van het plan van aanpak en het vlekkenplan en het ramenvan de investerings- en exploitatiekosten. Wat betreft deze ramingen stelt de Rekenkamercommissie vast dat er realistische en in de branche genormeerde uitgangspunten zijn gehanteerd. Er is wel een kanttekening te plaatsen bij de taxatie van de Marechausseekazerne. Een dergelijke taxatie zegt weinig over de daadwerkelijke marktwaarde van het pand en de prijs die de gemeente zal moeten betalen. Daarvoor moet o.a. meer bekend zijn over de bestemmingsmogelijkheden van de accommodatie.
- Of het Ministerie van Defensie bereid is de kazerne aan de gemeente te verkopen, tegen welke prijs en op welke termijn is nog steeds niet bekend. In het raadsvoorstel wordt hierover niets gezegd.
- De kosten van een SCV in de Marechausseekazerne worden naar beneden bijgesteld van € 5 mln. naar € 3,7 mln. (kosten SCV op het Evenemententerrein bedragen € 3 mln.). Dit komt doordat de aankoopkosten worden gebaseerd op de taxatie (gebruikelijk bij dit soort ramingen) en niet op de WOZ-waarde. Er is dekking voor € 3 mln. vanuit het Investeringsfonds.
- De jaarlijkse exploitatielasten (voor huisvesting) liggen bij de Marechausseekazerne 10% hoger dan bij de SCV op het Evenemententerrein. De totale huisvestingslasten liggen voor beide opties onder het niveau van de huurlasten die de toekomstige huurders van de SCV nu al hebben. Zoals ook bij de raadsvergadering van januari 2013 het geval is, gaat de discussie in de raad nagenoeg alleen over de locatie van de SCV. De inhoud van de activiteiten van de SCV, het commitment van partijen om bijvoorbeeld financieel bij te dragen (huur), de organisatie en de exploitatie blijven ook nu onbesproken.
- Het besluit over realisatie van een SCV wordt niet genomen op basis van een uitgewerkte businesscase¹⁷. Ook een risicoanalyse ontbreekt. De haalbaarheid van een SCV in Soesterberg, vanuit diverse perspectieven (waarvan locatie er één is), is dus niet door de raad vast te stellen. De raad heeft het college ook niet gevraagd om een businesscase uit te werken.
- De toezegging van het college om te onderzoeken of het mogelijk is de Marechausseekazerne aan te kopen komt tegemoet aan de wens van een belangrijk deel van de raad om dit voor Soesterberg waardevolle gebouw te behouden. De toekomstige functies worden in het midden gelaten. Maar de SCV als bestemming lijkt het college uit te sluiten. De aankoop van de kazerne staat haaks op het vigerende vastgoedbeleid van de gemeente Soest. Uitgangspunt van dat beleid is om als gemeente in principe geen vastgoed te verwerven.
- De potentiële partners van de SCV hebben geen samenwerkingsovereenkomst ondertekend, waarmee zij zich committeren aan een aantal afspraken over beheer en exploitatie,

¹⁷ Onderdeel van een businesscase is een risicoanalyse.

organisatievorm, programmering van activiteiten, ruimtegebruik en samenwerking. De gemeente heeft de partners ook niet gevraagd een dergelijke overeenkomst op te stellen en te ondertekenen.

3.5.3 De vergadering van 19 december 2013

In de raadsvergadering van **19 december 2013** staat onder andere de haalbaarheidsstudie Evenemententerrein op de agenda. Deze bestaat uit een beschrijving van de verschillende bouwstenen van het Evenemententerrein (naast de SCV, horeca, Medisch Centrum, appartementen, sociale huurwoningen, vrije sector woningen, parkeren en een openbare ruimte inclusief een plein). In de rapportage wordt ook de projectorganisatie geschetst. De gemeente treedt op als ontwikkelaar van de SCV en de openbare ruimte. De partners zijn Portaal (appartementen), LATEI (vrije sector woningen) en Thio Pharma (medisch centrum). Voor de horeca is nog geen ontwikkelaar gevonden. De haalbaarheidsstudie gaat verder niet in op de inhoud, organisatie en exploitatie van de SCV. Het voegt geen nieuwe inzichten toe aan de documenten die al eerder aan de raad zijn voorgelegd. Uit de studie is derhalve niet op te maken of de SCV haalbaar is en zo ja onder welke voorwaarden.

In de vergadering van 19 december 2013 besluit de raad:

- Met instemming kennis te nemen van de resultaten van de haalbaarheidsstudie naar de ontwikkeling van het Evenemententerrein.
- De resultaten inhoudelijk, procesmatig en financieel, de basis te laten vormen voor de volgende fase van het ontwikkelproces van het Evenemententerrein.
- De volgende fase van planontwikkeling te starten, samen met de partners in de ontwikkeling, te weten Portaal, Latei en Thio Pharma. Doel is het uitwerken van het huidige plan tot een definitief ontwerp voor gebouwen en openbare ruimte.
- Ten behoeve van de start van de volgende fase een samenwerkingsovereenkomst op te stellen en te sluiten met de partners van de gemeente, waarin partijen nadere afspraken maken over de rol- en risicoverdeling en de financiële aspecten van het plan.
- Een bestemmingsplan op te stellen voor het Evenemententerrein inclusief het huidige Odijkplein.

Het voorstel is aangenomen na hoofdelijke stemming met 14 stemmen voor en 10 stemmen tegen.

3.6 Verkiezingen en verzoek aan de Rekenkamercommissie

Na de raadsvergadering van 19 december 2013 is het project SCV wat betreft de informatievoorziening aan de raad en de besluitvorming feitelijk stil komen te liggen. Maart 2014 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Twee oppositiepartijen (VVD en Soest 2002) en fel tegenstander van een SCV op het Evenemententerrein komen in de coalitie. In het coalitieakkoord 2014-2018 wordt een compromis gesloten. Aan de Rekenkamercommissie wordt gevraagd onderzoek te doen naar het plan voor een SCV op het Evenemententerrein in Soesterberg. Vragen worden onder andere gesteld bij de financiële robuustheid van de plannen en de locatiekeuze. Afsproken wordt

het SCV-project stil te leggen totdat de Rekenkamercommissie haar bevindingen aan de gemeenteraad presenteert.

In de vergadering van **12 juni 2014** besluit de gemeenteraad de Rekenkamercommissie te verzoeken onderzoek te doen naar het SCV-project.

4. Conclusies

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk formuleert de rekenkamercommissie haar conclusies naar aanleiding van de bevindingen zoals in hoofdstuk 3 gepresenteerd. Na de conclusies per onderzoeksvraag formuleert de rekenkamercommissie nog een aantal algemene conclusies.

4.2 De conclusies per onderzoeksvraag

Hoe is het proces van planontwikkeling en besluitvorming verlopen ten aanzien van de SCV, met daarbij het accent op de informatievoorziening aan de raad?

- Het college heeft op basis van een aantal specifieke kenmerken van Soesterberg voor een participatieve aanpak van het SCV-project gekozen. De gemeente heeft daarbij de rollen van regisseur en inhoudsdeskundige ingevuld. Samen met mogelijke toekomstige gebruikers van de SCV is gewerkt aan de ontwikkeling van de SCV-plannen. De inbreng van de professionele organisaties (SWOS, Balans en Idea) is vergeleken met die van de vrijwilligersorganisaties beperkt geweest.
- Er is een helder plan van aanpak gedefinieerd voor de ontwikkeling van de SCV. Dit plan is unaniem vastgesteld door de gemeenteraad.
- De kwaliteit van de stukken die de basis vormen voor de raadsvoorstellen is als goed te kwalificeren. De meeste zijn kort en bondig geformuleerd en bevatten duidelijke conclusies. De raad wordt wat betreft de huisvestingskosten investeringen en exploitatielasten van de SCV op verschillende locaties uitvoerig geïnformeerd. Bij de raadsvoorstellen worden steeds diverse bijlagen gevoegd, o.a. over de kostenramingen. Het college heeft er voor gekozen alle stukken integraal aan de raad te overleggen.
- Het besluit tot realisatie van de SCV op het Evenemententerrein is door de raad niet genomen op basis van een uitgewerkte businesscase. Alleen de huisvestingskosten zijn in kaart gebracht. De overige baten en lasten van de SCV na opening (exploitatie) zijn niet geraamd en dus ook niet meegenomen in de afwegingen bij de besluitvorming over investeren in een SCV. Hetzelfde geldt voor de structuur waarin de diverse partijen met elkaar in de SCV zouden moeten gaan samenwerken. Ook deze is niet in de besluitvorming mee gewogen. Er is daarom geen sprake van een integrale haalbaarheidstoets ten aanzien van de SCV. De raad heeft het college ook niet gevraagd om een businesscase voor de SCV voor te leggen.
- Bij de besluitvorming door de raad over realisatie van een SCV heeft de nadruk gelegen op de locatiekeuze voor een SCV: in de Marechausseekazerne of als nieuwbouw op het Evenemententerrein. Er is bij de besluitvorming nauwelijks gekeken naar de exploitatie, het commitment van partijen om financieel bij te dragen, de organisatie en het inhoudelijk concept van de SCV.

- De raad blijkt verdeeld over bij het besluit over realisatie van een SCV. Van een breed politiek draagvlak voor het besluit is geen sprake. Er zijn twee blokken zichtbaar van voor- en tegenstanders. Het gaat hierbij om de locatiekeuze, niet om de inhoud, de organisatorische opzet en de kosten van de SCV.

Wat waren de gehanteerde uitgangspunten bij de plannen voor de locaties Evenemententerrein en Marechausseekazerne?

- De belangrijkste uitgangspunten bij de plannen waren:
 - De behoeften van vrijwilligersorganisaties en de professionele organisaties SWOS en Idea.
 - De relaties met het Masterplan. De SCV moest zorgen voor verlevendiging van het dorpshart.
 - Het beschikbare investeringsbedrag voor de SCV was € 3 mln.
 - Het beschikbare budget voor dekking van de huisvestingslasten bestond uit de huisvestingsbudgetten van de SWOS en de bibliotheek op de oude locaties.
- Bij de start van de planontwikkeling hebben financiële en organisatorische kaders nauwelijks een rol gespeeld. Deze zouden in een later stadium van de planontwikkeling aan de orde komen. Dit is een bewuste keuze van het college geweest. De raad heeft deze aanpak ondersteund.

Het is niet duidelijk of bij het opstellen van de onderliggende stukken bij de raadsvoorstellen is gekeken naar de invulling van een SCV in andere met Soest vergelijkbare gemeenten. Er wordt in de stukken niet gerefereerd aan de situatie in andere gemeenten. Er zijn in het kader van de planontwikkeling voor een SCV wel bezoeken gebracht aan andere gemeenten, maar welke lessen hieruit getrokken zijn is onduidelijk.

Hoe hard/robuust waren de gebruikte aannames en gemaakte afspraken?

- De investeringskosten en huisvestingslasten (exploitatie) van beide opties (Evenemententerrein, Marechausseekazerne) zijn conform professionele, algemeen aanvaardbare normen en aannames geraamd. De ramingen zijn daarmee als realistisch ("robuust") te bestempelen. De gemeente heeft voor het rammen van de kosten externe adviesbureaus ingeschakeld met een uitstekende staat van dienst. Daarbij kan worden aangetekend dat de SCV beperkt van omvang is en wat betreft ontwerp en techniek als relatief eenvoudig kan worden bestempeld.
- Alleen bij de taxatie van de verkoopwaarde van de Marechausseekazerne is een kanttekening te plaatsen. De taxatie van de marktwaarde van een dergelijk bijzonder object is een momentopname en is sterk afhankelijk van de herbestemmingsmogelijkheden. Bovendien had de gemeente geen enkele zekerheid dat de kazerne op de markt zou komen, zo ja wanneer en tegen welke voorwaarden en kosten. De optie SCV in de Marechausseekazerne was daarmee

op die punten aanzienlijk minder realistisch dan de optie nieuwbouw op het Evenemententerrein.

- De beoogde gebruikers hebben hun intenties om te participeren in de SCV en de voorwaarden waaronder, nooit op papier hoeven vast te leggen. Dit is ze niet door de gemeente gevraagd. Er zijn dus geen bindende afspraken gemaakt met toekomstige gebruikers over afname vierkante meters, te betalen huren en organisatievorm.

Welke risico's zijn onderkend ten aanzien van het SCV-project?

- In de raadsvoorstellen is geen integrale risicoanalyse opgenomen van de voornaamste inhoudelijke, financiële en bestuurlijke risico's. Dus ook een overzicht van te treffen maatregelen om risico's te voorkomen dan wel te reduceren ontbrak.
- Bij de besluitvorming over realisatie van de SCV zijn de risico's ten aanzien van exploitatie en organisatie niet aan de orde geweest. De geraamde investeringskosten en huisvestingslasten van de SCV bleken binnen het beschikbare investeringsbudget en het bestaande budget voor huurpenningen van de professionele organisaties (bibliotheek en SWOS) te liggen. Daarmee werd het project als haalbaar gezien.

4.3. Algehele conclusies

- De rekenkamercommissie vindt dat bij de besluitvorming over realisatie van de SCV zou moeten zijn meegewogen dat:
 - er een deugdelijke financiële haalbaarheidstoets aan het plan voor realisatie van de SCV ten grondslag ligt;
 - de toets niet alleen investeringen in een gebouw en de locatie betreft maar ook de exploitatie en de organisatie;
 - de ramingen gebaseerd zijn op algemeen aanvaardbare aannames en normen;
 - de financiële risico's beperkt en aanvaardbaar zijn.
- De rekenkamercommissie vindt dat bij het besluit over realisatie van een SCV het locatievraagstuk te veel heeft gedomineerd en andere relevante overwegingen die bij het besluit een rol zouden moeten spelen in de weg heeft gestaan.
- Bij de besluitvorming over een dergelijke investering had de raad ook nadrukkelijk moeten kijken naar de exploitatie en de inrichting van de organisatie van de SCV.
- Voor het besluit over een investering in de SCV had een integrale risicoanalyse moeten plaatsvinden. Dit is niet gebeurd.
- De rekenkamercommissie is van mening dat bij het nemen van een dergelijk ingrijpend investeringsbesluit altijd een businesscase moet worden opgesteld, zodat alle factoren die

relevant zijn voor het te nemen besluit inzichtelijk zijn gemaakt en een weloverwogen besluit kan worden genomen door de raad.

BIJLAGE 1 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Collegeprogramma 2010-2014 College van B&W gemeente Soest
- Trendrapportage activiteiten Soesterberg, stichting Balans, 4 mei 2010
- Raadsvoorstel Uitwerking Masterplan Soesterberg, 16 december 2010
- Raadsvoorstel Visie voor een sociaal-culturele voorziening Soesterberg, 13 oktober 2011
- Raadsvoorstel Plan van aanpak sociaal-culturele voorziening Soesterberg, 16 februari 2012
- Raadsvoorstel Integrale besluitvorming t.b.v. voortgang uitvoering Masterplan Soesterberg, 13 december 2012
- Raadsvoorstel Integrale besluitvorming t.b.v. voortgang uitvoering Masterplan Soesterberg, 24 januari 2013
- Raadsvoorstel Programma van eisen en vlekkenplan sociaal-culturele voorziening Soesterberg, 17 oktober 2013
- Raadsvoorstel haalbaarheidsstudie Evenemententerrein, 19 december 2013
- Plan van aanpak visie SCV, gemeente Soest, 1 februari 2011
- Visie voor een sociaal-culturele voorziening Soesterberg, gemeente Soest, 7 september 2011
- Reactienota visie voor een sociaal-culturele voorziening Soesterberg, 7 september 2011
- Plan van aanpak programma van eisen sociaal-culturele voorziening Soesterberg, 20 december 2011
- Ramingen investeringen SCV, gemeente Soest, 16 augustus 2012
- Quick scan locatiekeuze sociaal-culturele voorziening Soesterberg, 6 september 2012
- Memo collega aan gemeenteraad, voordelen locatiekeuze Evenemententerrein, 15 januari 2013
- Brief aan de gemeenteraad met antwoorden college op raadvragen tijdens de Ronde van 12 september 2013, 1 oktober 2013
- Nota bestaande uit de drie onderdelen: opstellen vlekkenplan en programma van eisen, inpassing vlekkenplan en programma van eisen in de Marechausseekazerne en investerings- en exploitatiekosten, 23 oktober 2013
- Verslag startbijeenkomst projectgroep cultuurhuis Soesterberg, 26 februari 2013
- Ruimtelijk programma van eisen en vlekkenplan sociaal-culturele voorziening Soesterberg (sheets), 20 juni 2013
- Reactie van college op presentatie Soest 2002, 17 januari 2013
- Toets sociaal culturele voorziening in de Marechausseekazerne, AT Osborne, 29 augustus 2013
- Financiële onderbouwing sociaal culturele voorziening Soesterberg, BOB Advies, 27 augustus 2013

- Haalbaarheidsstudie Evenemententerrein Soesterberg, 18 oktober 2013
- Coalitieakkoord 2014-2018, gemeente Soest
- Addendum bij het Coalitieakkoord vastgesteld door de gemeenteraad op 12 juni 2014.
- Brief van de Rekenkamercommissie aan de gemeenteraad van 22 oktober 2014

BIJLAGE 2 GEINTERVIEWDE PERSONEN

- Jannelies van Berkel, wethouder gemeente Soest
- Rosan Coppes, wethouder gemeente Soest van 2010-2014
- Wybe Theijse, Metrum, projectleider Evenemententerrein tot 2013
- Carrien Eenhoorn, gemeente Soest, projectleider SCV
- Mustafa Hamurcu, gemeente Soest, projectmanager diverse projecten Masterplan Soesterberg
- Jaap Huibers, gemeente Soest, afdelingshoofd tot 2014
- Bonne Westdorp, directeur-bestuurder
- Idelette Sleurink, directeur SWOS
- Vertegenwoordigers van vrijwilligersorganisaties Soesterberg, betrokken bij de SCV

BIJLAGE 3 BESTUURLIJKE REACTIE COLLEGE VAN B EN W

GEMEENTE
SOEST

Behandeld door mw. C. Eenhoorn
doorkiesnummer 035-6093142

Rekenkamercommissie Soest
t.a.v. de heer R. Voortman
Postbus 2000
3760 CA Soest

Soest, 7 april 2015

verzonden: **07 APR 2015**

uw brief d.d. : 31 maart 2015
afdeling : Samenleving
zaaknummer : **1277520**
onderwerp : Bestuurlijk hoor-en wederhoor rapport SCV

Geachte heer Voortman

In uw brief van 31 maart 2015 biedt u ons de gelegenheid inhoudelijk te reageren op de conclusies en aanbevelingen van het 'rapport voor bestuurlijk wederhoor'. Deze rapportage gaat over het onderzoek van de Rekenkamercommissie Soest naar de onderbouwing en besluitvorming van de sociaal culturele voorziening Soesterberg. Graag maken wij van deze gelegenheid gebruik.

Wij constateren dat de opmerkingen die geplaatst zijn in het kader van ambtelijke wederhoor, op een adequate wijze verwerkt zijn in het rapport.

Hoewel wij niet gaan over het al dan niet overnemen van uw conclusies aan de raad, nemen wij hier graag kennis van.

Voor ons college vormt uw rapportage een goede basis om de benodigde stappen te zetten in het vervolgproces inzake de sociaal culturele voorziening. Wij denken hierbij aan het informeren van de raad over de stand van zaken en het doen van een voorstel ten aanzien van de sociaal culturele voorziening.

Uw rapportage zien wij daarom als een ondersteuning voor de keuzes die wij maken en zien de beraadslagingen van de raad over uw onderzoeksrapport met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Soest,
de secretaris,

A.R. Veenstra

de burgemeester,

R.T. Metz

Telefoon: 035-6093411

Bezoekadres: Raadhuisplein 1, Soest

Postadres: Postbus 2000, 3760 CA Soest

Internet: www.soest.nl

E-mail: postbus2000@soest.nl